

Előfizetési díj.

Évköri postán vagy helyben házhoz hordva	15 frt.
Egész évre	8
Félévre	4
Negyedévre	1 frt 50 kr.
Egy óra helyben	

Egyes szám ára 7 kr.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 5 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetésekkel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22.) Haasensteint és Volger (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau

Budapestben: Haasensteint és Volger hirdetés közv. rodáj Braun Ede hirdetményi ügynöksége, Józsefkor 10. sz. 1 emelet

Nyitási díjak:

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás: Főter 4-ik szám havá a lap szellemi részét illető közlemények ezimzendők.

Az értékesbb cikkek díjaztatnak. Közlratok nem adatkak vissza.

Kiadó-hivatal: Stein János könyvkereskedése, havá az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap
1875. utolsó negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Félévre	8 frt
Negyedévre	4
Egy óra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés ön tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet” kiadója.

A ministerium törvényjavaslatai.

IV.

Kolozsvár, 1875. nov. 16.

(B-n.) A községek rendezéséről szóló 1871-dik XVIII. t. cz. is azok közé sorozható, melyeknél nem volt kellő figyelem fordítva népünk műveltségi fokozatára és szükségleteire.

Ebből következett az, hogy a helységek egy része még ma sincs ellátva képzett, szorgalmatos és jóhiszemű előőrökkel.

Általános azon panasz, hogy a falusi eljárók nemcsak képességek hiánya, vagy hiányosságok miatt, hanem igen gyakran rész akaratból is zaklató és zsaroló eljárást követnek.

Természetében fekszik az embernek, hogy szereti a fizetéseket, ha lehet másra ruházni s ezért történt az, hogy igen sok helységben a helységi adók igazságtalannak vannak kizárva s nem ritkán oly trékok rovatnak ki községi költségek címén némely egyesekre, melyekből az illető adózóra vagy semmi, vagy igen csekély azon hármlík.

A „KELET” TÁRCZAJA.

BÜNTETŐ ANGYAL.

— Elbeszélés —

INDALI GYULÁTOT.

A völgyesi polgármester.

(Folytatás.)

Hanem ő — az elnök-polgármester — mégsem helyeselheti ezt az eljárást. Hiszen látja, hogy szép dolog az a hűség, de ez a rejtélyes színezet, ez a „mysticizmus” mégsem sinál jó vért. Miért fölizgatni a jámbor emberek kedélyét? Ime ő, a fölvilágosult, szabad ellemű férfiú sem képes emancipálni magát olmi ideges képzélgés alól. Hát nem siratná-e a feleségét egy kissé nyilvánosabban? Hisz úgyis az divat. Aztán, általában, hogy tehet valaki, jámbor keresztény ember kértre, olyan megalkodott hosszú szemrehányást az uristennek, a miért elvette tőle, a mit adott? Ha mindjárt a — felesége is az? (Ez a pont volt különösen: a mit a jó elnök ur sehogyan tudott, vagy akart megérteni.)

Hát csakugyan van valami a dologban? — gondolta az elnök ur, miközben csendesen ballagott hazafelé.

És minél közelebb jutott otthonához, annál inkább kezdett erőt venni belkén a gondolat: hátha mégis igaza lehet az ő feleségének? Régi, megszokott réppartja volt ez az

A községek szervezése körül történt ballépéseket akarja a belügyminiszter ur egyik törvényjavaslatában helyre igazítani s a községekben naponta szaporodó kihágásokat lehetőleg apasztani.

Általában helyesnek tartjuk, ha törvényhozóink közreműködnek arra, hogy az 1871. XVIII-dik a községekről szóló t. cz. aként módosíttassék, hogy az a községek politikai és kormányzati életét elősegítse s a népnek szellemi egy mint anyagi gyarapodását előmozdítsa.

Egy másik igen nevezetes törvényjavaslat a belügyér urnak a közegészségügyről szól.

Alig van valamire sürgetőbben szükség mint erre, mert e részben csaknem tabula rasa van nálunk.

Ohajtuk tehát, hogy e téren is valami történjék, de annak megállapítását mi a szakferfiaktól várjuk, kik egyedül lehetnek hivatva az eszméket tisztázni s azokat népszerűvé téve érvényesíteni.

A törvényhatóságoknak az 1876. évi kiadásai fedezetéről is gondoskodni kellett a ministeriumnak és gondoskodnia kell majd a törvényhozásnak is.

E részben csakis átmeneti intézkedéseket lehet várni, mert végleges megállapodásra csak ezután juthatunk, ha a törvényhatóságok szervezésével és kikerekítésével egyszer tisztában leszünk, mert csakis akkor tudjuk meg, mit követel a törvény a megyéktől.

A fennebbi törvényjavaslatokkal legszorosabb kapcsolatban van a pénzügyminiszternek a közadók kezeléséről szóló törvényjavaslat.

Hosszadalmason nem kívánjuk ezen javaslatot tárgyalni, azért nem is fogjuk cikkünként venni, bírálati alá s csak is röviden és általánosságban kívánunk arról szólni.

Kétségen kívül előnyös lesz nemcsak az államra, hanem a megyékre, sőt magokra az adózókra nézve is, ha az adók kezelését a mennyiben a kormány ellenőrzési jogával összeférhető, az önkormányzat végzi.

Az adók behajtása kevesebbe fog kerülni az államnak; az adókat, különösen a földadót igazságosabban lehet kíróni s habár tudjuk, miszerint a magyar adószedő sem lesz szívesen látott vendég a házaknál, de még is feltéve, hogy azok nem fogják a jelenlegi pénzügy emberei grom-

ba moderát elsajátítani, feltehetjük, hogy az adózók is méltányosabbak lesznek azok iránt.

A helybeli viszonyokkal ösméretes közegek inkább tudva mily időben van nagyobb pénzforgalom a nép között, ahhoz képest sürgethetik az adók befizetését s ennek következtében nem lesz annyi hátrálék, a nép pedig rendre megszokja a pontosságot.

Ezeket s más több előnyöket várunk mi a közadók kezelésének a pénzügyminiszter ur által utba indított reformjától, ha csakugyan lesz az egyesekben és törvényhatóságokban elegendő tevékenység és színtel jóakarata.

Ezekben ezuttal bezárjuk cikksorozatunkat. A ministerium többi javaslatáról alkalom szerint még szólni fogunk.

Az országos magyar statisztikai tanács folyó évi október 2-án tartott üléséből egy 5 tagu albizottságot küldött ki, hogy mint sokkal több bizottság, tanulmányozván a statisztikai hivatal teendői körét, hogy annak jelenlegi szervezetét és feladatait, valamint az adatgyűjtés módját, a hivatal közleményeit és egész munkálkodását, oly módokat és eszközöket hozzon javaslatba, melyek lehetővé tegyék, szemben az országnak a lehető legnagyobb kiméltet igénylő pénzügyi viszonyairól, de egyszerűsített tekintettel a statisztikai hivatal sikeres működéséhez fűzött fontos közérdekekre, mind az állam költségei, mind a hatóságok igénybevétele szerényebb s viszonyainknak inkább megfelelő korlátok közé szoríttassanak. Az albizottság elkészült jelentésével s ebben általános elvképpen a decentralizációt és azzal karöltve járó kombinatív centralizációt ismerte fel oly eszközökkel, miktől a statisztikai felvételek és adatgyűjtések düdős átalakítása várható.

Magyar lapok szemléje.

A „Kelet Népe”, azon kiindulási pontokat, melyekből ő a költségvetést eleitől fogva megítélte, nagyban és egészen azonosnak találja Zsedényi beszédének premiszszáival. Erélyes kifejezést adott pártja álláspontjának Bujanovics Sándor. Kimutatta, mily illusorius alapra van fektetve a bevételi előirányzat. Bebizonyította — szerinte — hogy a kormány adminisztratív javaslatai sem közgazgatási, sem pénzügyi állapotaink javítására kihatást nem nyújtanak.

Hogy a kormány párt maga képtelen e felfogás helyességét megdönteni, azt azon tény is bizonyítja, hogy a mamelukság legszenvedélyesebb fiatal képviselőit küldi a parlamenti harczterre. A „párt legkiválóbb tagjai hallgatnak, kivéve az egy Zsedényit, kinek védelmét a kormány aligha fogja nagyon megköszönni. Csak azt tartja sajnásnak, hogy midőn maga a kormány párt hallgatóság beismeri a költségvetésben s a pénzügyi bizottság jelenlétében kifejezést nyert pénzügyi politika tarthatatlanságát: nem bír felemelkedni azon férfias elhatározás magaslátára, hogy a benső meggyőződésnek nyilat, tényekben kifejezést adjon.

Az „Ellenőr” a verratheiner Bruderstamm napjaul tekintí nov. 13-át; Borleával vegyest, megtoldva Bujanovicssal és feleszerve Csanády-módra. Jón Borlea és beszél az ő két teheréről, melyekkel oly igen szeretné a magyar nemzetl egy barázdát a másik után elszántani. Látnak az őrszemet a messgyere szegzeten s megmosolyognak a tehetetlen rosz szándék vívódásait. Jón Bauszner Guidó, a szászok eszének eleje s merészsegük végő határa. Beszél a magasztos cultur-missióról. És nekünk ez nem okoz felindulást, sem elérzékenyedést. Hanem azért mégsem volt felesleges az a csendes rendreutasítás, mit Bauszner urnon oly emberül elvégezett az ifjabb Pulszky. E beszéd kellett; helyén volt, jó volt. Félt, hogy a budget-vita sok unalmas órát és tires dictiót fog „jövédelmézni” a hazának, azok részéről, kiket a siker csábít, vagy az ellenmondás sikere ösztökél. De talán még se. A kormányelnök beszéde legalább egészen alkalmas arra, hogy az illető vállalkozó szellem szárnyait alaposan megnyirbálja. Tiszta Kálmán nemcsak az elmondott beszédok érveit, kifogásait és vádjait tette harszékptelenné, hanem a jövédőben elmondható peroratórikából is előre ispotályba küldött minden gyegyerfogható ellanvetést.

A „Pesti Napló” a mellett van, hogy a kormány és a gazdasági egyletek sürgősen igyekezzenek, hogy mezőgazdaságunk intensívebb fejlődést nyerjen. Vízszabályozás, csatornázás, öntözés, mocsarak kiszáritása, az állattenyésztés emelése, közutak, gazdasági oktatás stb. a mennyiben a földművelést emelik, a külön vánterületben keletkezhető ipar fejlesztését is előmozdítják. A kivándorlás megakadályozása, esetleg új telepítések, a vasúti hálózatnak a csatlakozások által kiépítése és azok jövédelmézése tétele kapcsolatban áll egy egészen új közgazdasági és vámpolitikával. Új ipartelepek adómentessége többet érne, mint a fővárosi paloták és bérházak adómentessége; ipariszkolák többet, mint zenekadémiák. Mindenekfelett terv

és rendszer kellene az új közgazdasági politikában, sorrend a kezdeményezésben és erély a kivitelben, ha államfőrhaink célt érni s a magyar iparállamot megteremteti akarják.

A magyar kormány élén jelenleg oly férfi áll kiro a nemzet nagy várakozással tekint. A magyar önálló közgazdaság eszméiért ő és követői éveken keresztül küzdöttek. Vajha most a hatalom birtokában megtalálna ez akarat erejét e szerencsétlen országot kiragadni kétségbeesett helyzetéből. A nemzet Deák Ferenczet, mint politikai szabadságának visszaszerzőjét tiszteli és szereti; Tiszta Kálmán hasonló hálára kötelezheti hazáját, ha a gazdasági függés megölő állapotából azt felszabadítja.

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1875. nov. 16.

Afránziás nemzetgyűlés elfogadta nov. 11-én a választási törvényt a XXI. cikkelyig s azon módosítványt, hogy a képviselői mandatum ingyen gyakoroltassék. A csütörtöki szavazás nagy sensációt kelt. A conservativek most már elfogadták, hogy a nemzetgyűlés legközelebbi feloszlattassék. A kormány által kidolgozott új sajtótörvényjavaslat a „Moniteur” szerint, 14. §-ból áll; kimondja az ostromállapot fenntartását Seine (Roten), Rhódne (Lyon) Bouches-du Rhódne (Marseille) és Seine-et-Oise (Páris) megyéknek; az álhírek terjesztése föfött ha a terjesztés jóhiszeműleg követtetett el, ajavaslat szerint a fegyelmi rendlőrt törvényszék, ellenkező esetben az esküdtszék ítél.

Olaszország. Az olasz új büntető-codexbe a deportatio büntetése is felvettett. Az olasz kormány ennélfogva most alkudozásokat folytat az angol kormánnyal Szent Ilona szigete átengedéseért, hogy ott, a hól I. Napoleon végezte életét, a deportáltak számára coloniát alapítsion. Mint a „P. C.” jelenti, az alkudozások már nagyban folynak.

Törökország. Montenegróból meghazudtolták ugyan a hírt, hogy török és szerb részről alkudozások folynak a határ kölcsönös megtisztítása iránt, az olákküldött csapatoktól: hanem azért a viszonyok kedvezően alakulnak. A portai jó példával ment el és Nis mellől visszavonta csapatainak nagy részét. Szerbia most követi e példát és nemcsak a jardiini dandárt hivatva vissza a határról, hanem tegnapelőtt a fejedelem által tartott csapat-szemle alkalmával a belgrádi helyőrségnek is kijelentette, hogy az utrakészülés a politikai helyzet

Elővonta tehát az arany-burnót szelenczét s mint a lenyergelt paripát a kiérdemelt abrakkal, udvariassan megkínálta őrrát a spangyol ambróziával, mit az egyenesen elfogadván, a derült gömbölyű arcz mosolygó összhangját, következő perczben hatalmas tüszentes grimaceja dulta szét.

E tüszentesben az volt kifejezve, hogy: deliberatum est. — A gondolat megszületett.

Reggel aztán elégtől arcczal ült az öreg a reggelihez, családijával együtt. Zsebéből összehajtogatott írat kandikált ki, a mit „olyan formán rejtgetett, mintha erővel rajta akarná kapatni magát.

Persze az asszonyfélék előtt csak dugdosni kell valamit: hogy azonnal észrevegyék. Neki estek mindjárt, hogy mi lehet abban az izében?

Az öreg hamiskás képet vágott.

— Nos, kisasszonykám, hát csak jó volna nektek egy szép kényelmes tánczterem ugye bár?

A leányok fölsívalkodtak örömlükben. Bizony az pompás dolog volna!

A mama akjai körül jelentős mosoly játszadozott. Hihetetlen azt gondolta magában: mégis csak jó gyerek ez az én Boldizsárom.

— Tudjátok meg tehát, hogy a ti táncztermetek itt van ebben a papírosban lá! Tehát annyi, mintha a kezetekben volna, mert azt tudjátok, hogy én még a város.

Itt hirtelen elakadt az öreg s kissé megszontyolodva folytatta:

— Azaz, hogy hát ez az írat nem más, mint egy indokolt javaslat, melyben fölfejttem, hogy Völgyes városának mulhatlan szüksége van egy kényelmes, jó hírnévnek megfelelő városházára, a melynek nagyterme egyszersmind

a redout hiányát is pótolná. Nos úgy hiszem hogy nem megvetendő eszme. Mit szólanál hozzá Árpád?

A kérdezett ifjú némán, érdektelen arcczal intett helyeslést.

— Nono, fiam uram, csak ne ilyen, sa-vanyu arczot! Nekem már régen úgy tetszik, hogy te nagyon közönyösen veszed a mi dolgainkat, kerülöd a szorakozásokat, az ifjúi örö-möket. Hát illik az, egy huszonöt éves fiatal embernek ilyen halványan, tördögöltnék lennie. Patvarba, azt mondhatom majd utána nézek a te dolgodnak is.

A mama elérzékenyült. Az ő életpárja már nemcsak jó, hanem kedves ember is kezd lenni.

Az öreg ur tovább folytatta az atyai dorga-toriumot.

— Aztán szeretném ha kissé beavatkoz-nál már a közügyekbe is. Az az adóhivatali irodamunka neked igen gépies foglalkozás. A polgármesteri titkár öreg ember, tegnap be is adta lemondását. Szólj, tetszenék-e neked ez az állomás.

Az ifjú egykedvű, csüggetget hangon vá-laszolt: —

— Köszönöm atyám. Legyen úgy, a mint te akarod.

— Nagyon helyesen édes fiam. Tehát képzeld, mintha már elfoglaltad volna új ál-lásodat és most olvasd fel nekünk az indítványt. Aztán azt is megengedem, hogy megtead reá észrevételeidet.

Ezzel az öreg ur elővonta zsebéből az irományt s miközbe fának nyujta, búszke ön-érzettel tekintett élete párjára, mintha csak

azt mondta volna: — No asszony, mindjárt jön ám víz a te malmodra!

Hanem azt aligha sejtette, hogy mek-kora bomba fog itti most szétpattanni.

Alig futott végig a sorokon az ifjú, midőn a rendesen halvány arcz lángba borult, felugrott üléséről s a legnagyobb felindulástól remegő hangon kiáltá:

— Nem atyám, ez nem történhetik meg! Te nem teheted meg ezt az indítványt!

Az elnök majd hogy le nem nyelte ijá-dtében a kis ezüstkanalat.

De hát miért nem, Árpád? Hát az imént nem magad is helyeslést integtetél e indítványomra?

— Igen atyám, de akkor még távolról sem gyanítottam, hogy a Rejtélyi-család telkét akarja kisajátíttatni.

Az elnöknek ajkán a kellemes meglepetés „ah” kiáltása lebbent el. Hálás pillantást lo-velt teljesen megröködött férje urára s rögtön hozzáfogott egész erejével a megtámadott pósi-tió védelméhez.

— Atyádnak teljesen igaza van, Árpád! Ő szokta tudni, hogy mit cselekszik. Ideje már, hogy annak a szenteskedő hóbortnak valahára vége legyen. Hát én alatt az ember vagy megbolondult, vagy elpusztult bánatában, vagy kigyógyul belőle. A jki ilyen makacs móddal félrevonul a világ elől, nem jobban téri a fejét. A Rejtélyi-háznak csakugyan nem fog ártani egy kis szellőztetés. Ez én azt mondom, hogy atyád seha sem gondolhatott volna okó-sabbat, midőn elhatározta, felbolygatni ezt a titok — vagy az isten tudja, miféle fészék.

(Folytatás következik.)

